

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถาบันสำคัญของชาติไทยมี 3 สถาบัน คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ สำหรับสถาบันศาสนาโดยเฉพาะพุทธศาสนาได้อู่ในวิถีชีวิตของคนไทยส่วนใหญ่มาเป็นเวลานาน ซึ่งเห็นได้ชัดเจนในประวัติศาสตร์ชาติไทย มีกิจกรรมพิธีการ และเหตุการณ์สำคัญมากมายของไทย เกี่ยวพันกับพุทธศาสนาตลอดจนปัจจุบัน พุทธศาสนาเป็นที่ยอมรับนับถือของชาวไทยและมีความสำคัญต่อชาติบ้านเมืองทั้งในยามสงบ ยามสงคราม และยามเกิดภัยอันตรายต่าง ๆ

เนื่องจากโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันอย่างไร้พรมแดนที่เรียกว่ากระแสโลกาภิวัตน์ เป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายในด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการเมืองการปกครอง ผลจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและศาสนาต้องปรับตัวเองพัฒนาตัวเองให้ทันกับสถานการณ์ของโลกของสังคมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว องค์กรนั้นจึงจะดำรงคงอยู่และประชาชนให้ความเชื่อถือเชื่อมั่นต่อไป

วัดเป็นองค์กรอย่างหนึ่งของพุทธศาสนาที่เป็นพื้นฐานของสังคมและเป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สังคมชาวพุทธถือว่าวัดเป็นศูนย์กลางแห่งการรวมน้ำใจ ความเคารพเชื่อถือของพุทธศาสนิกชน ทำหน้าที่วางรากฐานความเจริญมั่นคงความเป็นปึกแผ่นให้แก่สังคม ช่วยลดปัญหาสังคม ส่งเสริมประสิทธิภาพการควบคุมพฤติกรรมของสังคม กล่าวได้ว่าวัดเป็นศูนย์กลางของศาสนาและวัฒนธรรมที่ผู้คนใช้เป็นบรรทัดฐานในการดำเนินชีวิตและเป็นเอกลักษณ์ของสังคม ซึ่งแสดงออกมาในรูปของศิลปะ วรรณคดี คติธรรม ประเพณี ขนบธรรมเนียม เป็นต้น

แต่ภายหลังกบตบาทของวัดได้ลดน้อยลงไปอันเนื่องมาจากสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ตลอดทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นกับพระพุทธรูปตามที่ปรากฏให้เห็นในสังคมไทยหลายประการ

เช่น คนเข้าวัดส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ วิทยาลัยสงฆ์ไม่นิยมเข้าวัดเนื่องจากสาเหตุ คือ พระสงฆ์บางส่วนกระทำผิดหลักคำสอนของพระศาสดา ปฏิบัติธรรมไม่ก่อให้เกิดศรัทธาต่อประชาชน มีการสร้างโบสถ์วิหารหรรษาใหญ่โตเกินความจำเป็น บางวัดใช้กลยุทธ์ในวงการธุรกิจดึงดูดคนให้ยินยอมบริจาคทรัพย์เพื่อผลตอบแทนทางวัตถุเป็นสำคัญ สังคมปัจจุบันอาศัยหลักกฎหมายคุ้มครองสิทธิและทรัพย์สินมากกว่าการพึ่งศาสนา วงการศาสนาจึงมีปัญหาในตนเอง

ดังนั้นเพื่อฟื้นฟูความเชื่อศรัทธาของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อวัดและพระสงฆ์ทางหนึ่งที่เป็นไปได้คือ การบริหารจัดการวัดซึ่งประกอบด้วย การปกครองดูแลรักษาหมู่คณะทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอยู่ในวัด การจัดการกิจการของวัดที่มีทั้งกิจกรรม พิธีกรรม การเงินและทรัพย์สินของวัดซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย โดยมีเจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัด โดยใช้หลักธรรมาภิบาล (good governance) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ใช้ในสาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ที่รวมอยู่กับคำว่าประชาธิปไตย ประชาสังคมและการมีส่วนร่วมของประชาชน สิทธิมนุษยชน และการพัฒนาที่ยั่งยืน ประชาชนผู้มีส่วนร่วมที่สำคัญของวัดก็คือญาติธรรมหรือผู้บริจาคทรัพย์หรือผู้ทำบุญเพื่อการพระศาสนาตนเอง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความคิดเห็นของญาติธรรมหรือผู้ทำบุญที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาลของวัดถ้ำเขาเขียว ตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งผลการวิจัยจะสามารถนำมาใช้ในการขจัดปัญหาต่าง ๆ และเป็นแนวทางในการพัฒนาวัดให้เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของญาติธรรมผู้ทำบุญที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาลของวัดถ้ำเขาเขียว ตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาลของวัดถ้ำเขาเขียว ของญาติธรรมผู้ทำบุญ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

สมมติฐานการวิจัย

ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาลของวัดถ้ำเขาเขียว
ของญาติธรรมผู้ทำบุญ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ญาติธรรมผู้ทำบุญหรือบริจาคทรัพย์ให้แก่ วัดถ้ำ
เขาเขียว ตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี ระหว่างวันที่ 20 ธันวาคม 2554 ถึง
20 มกราคม 2555 จำนวน 320 คน เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ
Krejcie and Morgan (1970, p. 608) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 175 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent variable) ได้แก่ สถานภาพส่วนบุคคลของญาติ
ธรรมผู้ทำบุญหรือบริจาคทรัพย์ ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับ
การศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ช่องทางรับรู้ข่าวสารการทำบุญที่วัดถ้ำเขาเขียว

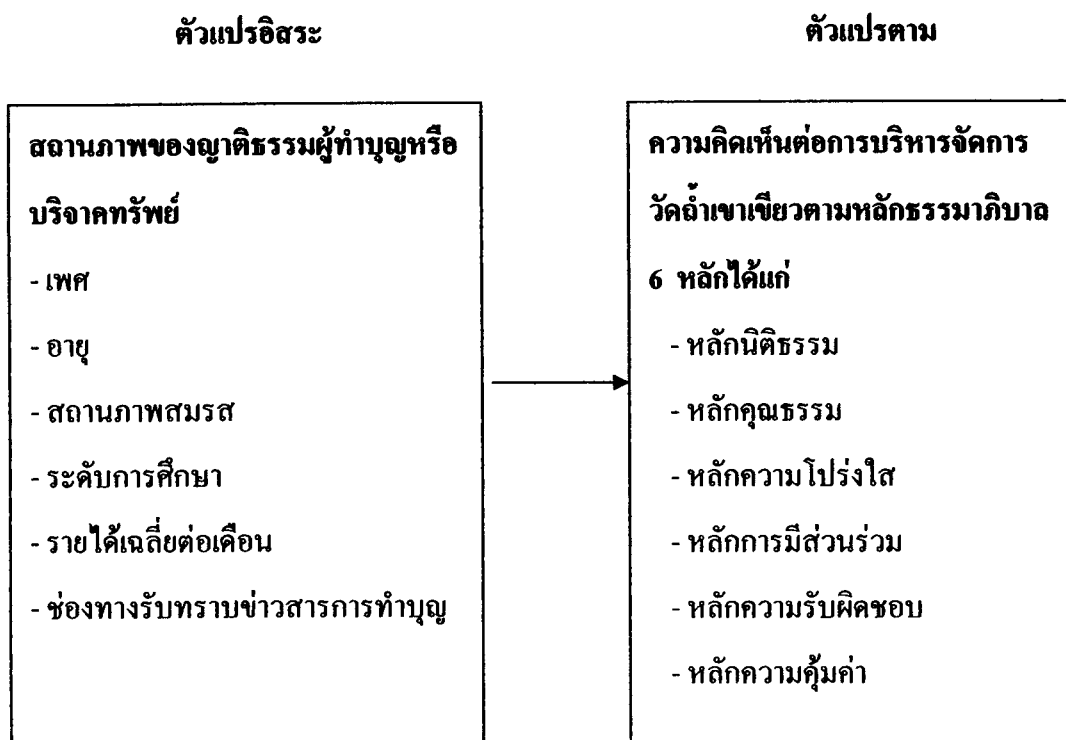
2.2 ตัวแปรตาม (dependent variable) คือ ความคิดเห็นของญาติธรรมผู้ทำบุญที่มีต่อ
การบริหารจัดการวัดถ้ำเขาเขียวตามหลักธรรมาภิบาล 6 หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม
หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

3. ขอบเขตด้านเวลา

ระหว่าง 20 ธันวาคม 2554 ถึง 20 มกราคม 2555

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของญาติธรรมผู้ทำบุญที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาลของวัดถ้ำเขาเขียว ตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยด้วยการประยุกต์มาจากระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และหลักธรรมาภิบาลของเขาวงกตไตรมาศ (2547) ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาล ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของญาติธรรมผู้ทำบุญหรือบริจาคทรัพย์ที่แสดงออกต่อการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาลวัดถ้ำเขาเขียว ตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี

การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการ (process) ของการวางแผน (planning) การจัดองค์การ (organizing) การให้คนปฏิบัติการในองค์กร (staffing) การสั่งการหรือการเป็นผู้นำ (leading) และการควบคุม (controlling) เพื่อให้องค์การประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ญาติธรรม หมายถึง ผู้มาทำบุญหรือบริจาคทรัพย์ให้แก่วัดถ้าเขาเขียว ตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ไปทำบุญที่วัด กลุ่มที่ฟังจากวิทยุ แล้วบริจาค กลุ่มที่ 3 ดูจากรายการ TV แล้วบริจาคโดยโอนเงินเข้าบัญชีของวัด

หลักธรรมาภิบาล (good governance) หมายถึง การบริหารจัดการวัดที่ดี โดยเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐและประชาชนก่อให้เกิดเอกภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของระบบการบริหารจัดการวัดที่ดี ประกอบด้วยหลักการ 6 หลัก คือ

- **หลักนิติธรรม (rule of law)** หมายถึง ระเบียบ หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ของวัด ซึ่งออกใช้บังคับต้องเป็นธรรม มีความเสมอภาค เป็นที่ยอมรับของสมาชิกในวัดและญาติธรรม ผู้ทำบุญ

- **หลักคุณธรรม (consensus oriented)** หมายถึง หลักการปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องด้วยความซื่อสัตย์จริงใจ มั่นคงในความถูกต้อง คึงตามหลักศีลธรรมจริยธรรม

- **หลักความโปร่งใส (transparency)** หมายถึง กลไกการทำงานด้านต่าง ๆ ของวัดมีความตรงไปตรงมามีเหตุผล หลักฐานตรวจสอบได้ไว้วางใจซึ่งกันและกันได้

- **หลักการมีส่วนร่วม (participation)** หมายถึง บุคคลทุกคนในวัดหรือผู้เกี่ยวข้องมีโอกาสรับรู้ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมสนับสนุน ติดตาม ตรวจสอบสิ่งที่ตนได้ร่วมตัดสินใจ

- **หลักความรับผิดชอบ (accountability)** หมายถึง ความตั้งใจหรือความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ หรืองานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความรู้ความสามารถเพื่อให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

- **หลักความคุ้มค่า (effectiveness and efficiency)** หมายถึง การใช้ทรัพยากรของวัดที่มีอยู่อย่างจำกัด อย่างประหยัดแต่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม ทำให้งานมีประสิทธิภาพประสิทธิผล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบความคิดเห็นของญาติกรรมผู้ทำบุญที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาล วัดถ้ำเขาเขียว ตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อผู้เกี่ยวข้องกับวัดถ้ำเขาเขียว ตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรีสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาวัดเพื่อสร้างความเชื่อมั่น ศรัทธา เลื่อมใสให้แก่ญาติกรรมผู้ทำบุญ
3. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเชิงลึกสำหรับผู้วิจัยที่สนใจต่อไป